

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1529

Vragen van het lid **Kooiman** (SP) aan de minister van Veiligheid en Justitie over *de aanpak van groepsgewijze jeugdcriminaliteit en de ontwikkeling van «sfeerverbalen» in het procesdossier* (ingezonden 10 januari 2013).

Antwoord van minister **Opstelten** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 7 maart 2013). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2012–2013, nr. 1529

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Onaantastbare» delinquenten in de buurt?¹ Bent u bekend met het in het artikel beschreven probleem dat jeugdige criminelen die groepsgewijs voor overlast zorgen en strafbare feiten plegen zoals treiteren, bedreigingen, geweld en intimidatie soms onaantastbaar lijken omdat slachtoffers uit angst voor wraak vaak geen aangifte durven te doen en/of verklaringen af durven te leggen, met als gevolg dat er uiteindelijk voor de rechter onvoldoende zicht bestaat om de delinquente status goed en volledig te kunnen beoordelen? Herkent u zich in dit beeld? Wat zijn naar uw mening mogelijke oplossingen voor deze onaantastbare situatie?

Antwoord 1

Het Openbaar Ministerie (OM) heeft mij laten weten dat het vervolgen van strafbare feiten gepleegd door leden van criminele jeugdgroeperingen inderdaad soms lastig is met het oog op de bewijslast. Het voornaamste probleem daarbij is overigens niet dat buurtbewoners geen aangifte durven te doen uit angst voor repercussies, maar het vaststellen wat de individuele bijdrage van een jeugdige uit een groep is geweest aan het strafbare feitencomplex. Dat neemt niet weg dat politie en justitie goed oog hebben voor angsten die leven bij buurtbewoners bij het afleggen van getuigenissen of het doen van aangifte. In Utrecht heeft dit bijvoorbeeld geleid tot het instellen van een overlasttelefoon en het houden van bewonersbijeenkomsten. Op deze manier is er in de wijk meer vertrouwen in het feit dat de problemen worden aangepakt en daarmee ook een hogere aangifte- en meldingsbereidheid.

¹ Bovenkerk en Kruijswijk, Nederlands Juristenblad, 30-11-2012, afl. 42

Vraag 2

Deelt u de constatering dat de mogelijkheid om anoniem aangifte te doen niet altijd een oplossing is, niet alleen omdat het in de praktijk moeilijk schijnt te zijn het hele dossier schoon van persoonsgegevens te krijgen, maar ook omdat sommige personen niet te anonimiseren zijn, bijvoorbeeld omdat het slachtoffer een buurtbewoner is waarvan woonadres bekend is? Wat is uw mening hierover?

Antwoord 2

Het klopt dat het doen van anonieme aangifte binnen de context van buurt- of wijkproblematiek niet altijd een oplossing biedt, omdat het moeilijk kan zijn om de anonimiteit te waarborgen. Om die reden heeft het doen van anonieme aangifte in dergelijke gevallen dan ook niet de voorkeur. Om buurtbewoners die twijfelen over het afleggen van een getuigenis of het doen van aangifte te bewegen dit toch te doen is van groot belang dat zij zich door de aanpak van zowel de gemeente als politie en justitie gesterkt zien in het belang om mee te werken aan de veiligheid van de eigen buurt. Ik verwijs ook naar mijn antwoord op de voorgaande vraag.

Vraag 4

Ziet u ook evidente voordelen van het toevoegen van zo'n sfeerverbaal aan het dossier voor de rechter, omdat er bijvoorbeeld meer informatie bij de strafrechter bekend wordt zodat die zich een beter beeld kan vormen van de (ernst van de) situatie, de mate en intensiteit van de overlast en het criminele (groeps)gedrag, hetgeen normaliter vaak buiten het gezichtspunt van een rechter valt, indien deze zich beperkt tot de bewijsmiddelen?

Antwoord 4

Vooraf onderzoeken met een langere aanloopperiode die zich aanvankelijk deels buiten het strafrecht hebben afgespeeld, lenen zich hiervoor. Ten aanzien van bijvoorbeeld overlast in een wijk bevat het feitelijke waarnemingen over de incidenten, overlast of problemen die zich in de wijk hebben voorgedaan. Deze waarnemingen kunnen gebaseerd zijn op binnengekomen klachten van bewoners, constateringen van de wijkagent of meldingen en verklaringen van winkeliers, buurtregisseurs of andere personen uit de wijk. Belangrijk voordeel van een sfeerverbaal is dat het zowel voor de rechter als voor de verdediging belangrijke informatie ter tafel brengt over de context waarbinnen de strafbare feiten zijn begaan waartegen door het OM vervolging is ingesteld. Doordat de sfeerverbalen aan het procesdossier worden toegevoegd, wordt de verdediging in staat gesteld de feiten of de relevantie uit het sfeerverbaal tegenover de rechter te betwisten.

Vraag 5

Is het waar dat er geen juridische belemmeringen zijn om sfeerverbalen aan het strafdossier toe te voegen? Is het waar dat officieren van justitie in Utrecht voor de vervolgingsbeslissing al gebruik maken van een «sfeer proces-verbaal van bevindingen»?² Hoe verloopt dit?

Antwoord 5

Niet alleen in Utrecht maar in het hele land maken officieren van justitie in voorkomende gevallen gebruik van sfeerverbalen, veelal ter motivatie van de beslissing om tot vervolging over te gaan. Basis voor de vervolgingsbeslissing is evenwel het bestaan van een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit. Er is geen evaluatie gemaakt van het gebruik van sfeerverbalen, maar er is geen aanleiding om aan de meerwaarde hiervan te twijfelen.

Vraag 3 en 6

Wat vindt u van het voorstel van de auteurs om vaker gebruik te maken van «sfeerverbalen», die niet bedoeld zijn als bewijsmiddelen in juridische zin maar, ter aanvulling of completering van het procesdossier, beter inzicht kunnen verschaffen in de feitelijke situatie in de buurt, zoals de geschiedenis van intimidatie door een jeugdgroep?

² Opportuin 12, december 2012, interview op pagina 7 e.v.

Bent u bereid het aantal plaatsen waar gebruik wordt gemaakt van het sfeerverbaal uit te breiden, met name naar die regio's die veel overlast ondervinden van een of meerdere criminele jeugdgroepen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3 en 6

Er zijn geen juridische belemmeringen om sfeerverbalen toe te voegen aan het strafdossier. Het gebruik van sfeerverbalen in het procesdossier vindt ook bij alle parketten in het land en in verschillende types zaken plaats. Specifiek in het kader van de landelijke aanpak van criminele jeugdgroepen zal het OM nagaan wat bij de verschillende parketten de ervaringen met sfeerverbalen in dergelijke zaken zijn, zodat indien nodig kan worden ingezet op een ruimer en systematisch gebruik van dit instrument door politie en OM.